

บทที่ 3

เอกลักษณ์ของศิลปิน ดาวใจ ไพจิตร

ในบทที่ 3 ประกอบด้วยเนื้อหาในส่วนของประวัติและอธิบายถึงเอกลักษณ์ของศิลปิน ดาวใจ ไพจิตร โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินผู้มีประสบการณ์ในวงการศิลปะและการบันเทิงของประเทศไทยทั้งหมดรวม 12 ท่าน แล้วจึงทำการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เพื่อสังเคราะห์เอกลักษณ์ของดาวใจ ไพจิตร

ดาวใจ ไพจิตรเป็นศิลปินนักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดังของวงการเพลงไทยลูกกรุงมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีแรงบันดาลใจที่สำคัญต่อการเป็นศิลปินนักร้องคือมีความนิยมชมชอบในกลวิธีลีลาการขับร้องและน้ำเสียงของศิลปินนักร้องรุ่นพี่ท่านหนึ่งคือ รวงทอง ทองลั่นทม ด้วยเหตุนี้กระบวนการกล่อมเกล่า (Socialization Process) ทางด้านการขับร้องของดาวใจ ไพจิตรจึงเกิดขึ้นด้วยแนวทางขับร้องตามต้นแบบของ รวงทอง ทองลั่นทมในระยะเริ่มต้น

ขณะเดียวกัน ดาวใจ ไพจิตร ยังคงพยายามฝึกฝนทักษะการขับร้องเพลงโดยอาศัย รวงทอง ทองลั่นทม เป็นต้นแบบ จึงทำให้ดาวใจอยู่ในอัตลักษณ์ของความเป็น รวงทอง โดยการนำเอากลวิธี ลีลาการขับร้องบางส่วนที่มีอยู่ใน รวงทองมาใช้ในการขับร้องของตนเอง นอกจากนี้ดาวใจ แล้วยังมีศิลปินนักร้องอีกหลายท่านที่นำเอาอัตลักษณ์ของ รวงทอง มาใช้ในการขับร้อง เช่นเดียวกับดาวใจ เช่น โฉมฉาย อรุณฉาน แต่ทั้งนี้ ดาวใจ และ โฉมฉาย ต่างก็ได้อาศัยอัตลักษณ์แค่เพียงบางส่วนของรวงทอง เท่านั้น ทำให้เอกลักษณ์บางส่วนก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะศิลปินของ รวงทองอยู่

ครั้งเมื่อดาวใจ ไพจิตร ใช้อัตลักษณ์กลวิธีการขับร้องของรวงทองจนเกิดความเชี่ยวชาญได้ระยะเวลาหนึ่ง ความโดดเด่นของดาวใจก็ได้เริ่มฉายแววในภายหลัง เมื่อตนได้ก้าวเข้าสู่การเป็นนักร้องอาชีพอย่างเต็มตัว ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของดาวใจก็เริ่มปรากฏขึ้น กล่าวคือ ดาวใจมีน้ำเสียงใสก้องกังวานคงเส้นคงวา แต่แฝงไปด้วยความอ่อนหวาน เสมือนฉายาที่เคยได้รับจากแฟนเพลงอยู่เสมอว่า ดาวใจผู้มีน้ำเสียงแบบ “กรอบนอกนุ่มใน” ซึ่งมีความแตกต่างจาก รวงทอง ตรงที่รวงทองนั้น มีน้ำเสียงใส แหลม ชื่นๆ ลงๆ เหมือนคลื่นกระทบฝั่ง และแฟนเพลงได้ให้ฉายาแก่รวงทองว่า “เสียงน้ำเซาะหิน” ซึ่งหมายความว่า “ความนุ่มนอกแข็งใน” เพราะธรรมชาติของน้ำนั้นมีความอ่อนนุ่ม แต่ขณะเดียวกันก็มีความแข็งแกร่งพอที่จะกัดเซาะหินที่แข็งกว่าได้ ทั้งนี้ กลวิธีและลีลาการขับร้องเพลงของดาวใจก็ยังคงมีความคล้ายกับรวงทองอยู่มาก จาก

ลักษณะดังกล่าวจึงสามารถอธิบายได้ว่า คาวใจมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนคล้ายกับ รวงทอง แต่ในทางกลับกันก็มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเช่นกัน

เอกลักษณ์ของ คาวใจ ไพจิตร ดังกล่าวข้างต้นนั้นเกิดขึ้นจากการได้แรงบันดาลใจและการฝึกฝนทักษะจนเกิดความเชี่ยวชาญด้วยส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนนั้นเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยธรรมชาติของน้ำเสียงที่เกิดจากช่องปอดที่ใหญ่ เส้นเสียงที่แข็งแรง และการที่มีสระหลายๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องเพลงที่ดีซึ่งแตกต่างไปจากรวงทอง จึงทำให้การปล่อยลมผ่านอวัยวะต่างๆ นั้น ส่งผลต่อน้ำเสียงที่มีความแตกต่างไปจากรวงทองดังที่ครูพิมพ์ปฏิภาณ พึ่งธรรมจิตต์ได้กล่าวไว้ว่า

... ในอีกแง่มุมหนึ่ง หากพิจารณาถึงศิลปินนักร้องอีกท่านหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการเดียวกัน คือ โฉมฉาย อรุณฉาน ซึ่งอยู่ในเอกลักษณ์ของรวงทองเช่นเดียวกัน แต่ยังไม่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตนเองอย่างเด่นชัด ทำให้โฉมฉายยังคงอยู่ในเอกลักษณ์ของรวงทอง จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งหากแฟนเพลงไม่สังเกตให้ถี่ถ้วนก็อาจจะสับสนว่า เพลงที่ขับร้องอยู่นั้นเป็นเสียงของรวงทอง หรือ โฉมฉายกันแน่ แต่ถ้าหากวิเคราะห์ การขับร้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการขับร้องเพลง ก็จะสามารถแยกแยะออกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเสียงของรวงทอง หรือ โฉมฉาย เพราะน้ำเสียงของรวงทองนั้น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งแตกต่างจาก ศิลปินนักร้องคนอื่น...(พิมพ์ปฏิภาณ พึ่งธรรมจิตต์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2553.)

3.1 ประวัติความเป็นมาในการเป็นนักร้องอาชีพของศิลปิน คาวใจ ไพจิตร

กระบวนการกล่อมเกลாத่วงด้านเอกลักษณ์ของคาวใจ ไพจิตรนั้น ถูกสร้างสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งก่อนที่จะวิเคราะห์และอธิบายถึงลักษณะที่เป็นรายละเอียดของเอกลักษณ์ คาวใจ ไพจิตร ผู้วิจัยขอนำเสนอประวัติความเป็นมาในการเข้าสู่อาชีพนักร้องของคาวใจเสียก่อน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ศิลปิน “คาวใจ ไพจิตร” มีชื่อจริงว่านางเตือนใจ สุนทรจิตต์ เกิดเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2497 เป็นบุตรคนโตของ นายอุดม ชู่นฉลาด และ นางเรณู เลอสิงห์ มีพี่น้องรวม 9 คน ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 160/1 ซอยปรีดิพนมยงค์ 14 แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

3.1.1 ประวัติการศึกษา

ดาวใจ ไพจิตรเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาและเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาชั้นสูงโดยมีประวัติการศึกษาดังนี้

- ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวรรณวิทย์
- ระดับมัธยมศึกษา (ป.7-ม.6) การศึกษานอกโรงเรียน
- ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะรัฐศาสตร์ เอกรัฐศาสตร์ การปกครอง สำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2548
- ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาอนุมิตศิลป์ วิชาเอกแฟชั่นและสิ่งทอ สำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2550
- ในปี พ.ศ. 2551 เข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.2 ชีวิตประวัติในวัยเด็กของ “ดาวใจ ไพจิตร”

ดาวใจ ไพจิตรต้องทำงานหนักไปพร้อมๆ กับการเรียนหนังสือ เนื่องจากเป็นพี่คนโต จึงต้องช่วยแบ่งเบาภาระของบิดาและมารดาในการหาทุนทรัพย์มาจุนเจือครอบครัว โดยดาวใจต้องช่วยบิดาและมารดาส่งเสียเลี้ยงดูน้องอีก 4 คน

ด้วยพื้นฐานความชอบการขับร้องเพลงประกอบกับพรสวรรค์ทางด้านน้ำเสียงเฉพาะตน ดาวใจจึงหมั่นพยายามฝึกฝนทักษะการขับร้องเพลงตั้งแต่เยาว์วัยตลอดมา ผวนกับความชื่นชอบศิลปปี่นรุ่นพี่ “รวงทอง ทองลั่นทม” จึงเกิดแรงบันดาลใจขึ้นทำให้ดาวใจสนใจที่จะในเดินสายของนักร้องอาชีพ โดยอาศัยรวงทอง ทองลั่นทม เป็นต้นแบบในการขับร้อง ซึ่งดาวใจก็ได้มุ่งมั่นฝึกฝนตนเองเสมอมา และได้เข้าร่วมประกวดร้องเพลงจนได้รับรางวัลชนะเลิศหลายครั้ง

3.1.3 รางวัลเกียรติยศ

พ.ศ. 2511 เริ่มเข้าอยู่ในวงดนตรีสุนทราภรณ์ ของครูเอื้อ สุนทรสนาน พร้อมทั้งได้รับการฝึกฝนทักษะการขับร้องเพลงกับวงดนตรีสุนทราภรณ์เรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2514 จึงแยกตัวออกมาประกอบอาชีพศิลปินนักร้องอิสระ

พ.ศ. 2515 เริ่มร้องประกอบอาชีพนักร้องอิสระอย่างเป็นทางการ โดยครั้งแรกนั้นประจำที่ “สีดา ไนท์คลับ” ร้านประกอบการตั้งอยู่ตรงข้ามกับกรมประชาสัมพันธ์ (เดิม) ถนนราชดำเนินกลาง

ในระยะเวลาใกล้เคียงกันก็ได้ร้องเพลงประจำอีกหลายแห่ง ได้แก่ กาแล็กซี่ไนท์คลับ ห้องอาหารเอเวอร์กรีน และ อีกหลายๆแห่งย่านประตูน้ำ จนกระทั่งมีชื่อเสียงโด่งดังในระดับหนึ่ง

พ.ศ. 2517 จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดรายการเพลงและดนตรีเพื่อการกุศล ครั้งนั้นมีการเชิญนักร้องที่มีชื่อเสียงจากกรุงเทพมหานครขึ้นสมทบกับนักร้องทางจังหวัดเชียงใหม่ ดาวใจ ได้รับเชิญให้เป็นหนึ่งในนักร้องไปร่วมร้องเพลงด้วย ทำให้มีโอกาสดำเนินกับ “รุ่งฤดี แพ่งผ่องใส” ศิลปินนักร้องที่มีชื่อดัง ซึ่งเคยเป็นศิษย์เก่าวงดนตรีสุนทราภรณ์ด้วยเช่นกัน เมื่อเสร็จงานที่จังหวัดเชียงใหม่ รุ่งฤดีจึงได้ชักชวนดาวใจ ให้ไปร้องเพลงประจำที่ไนท์คลับอีก 2 แห่งคือ “เซซิยองและโลลิต้า”

ช่วงระยะเวลาต่อมา ชื่อเสียงของดาวใจ ไพจิตร เริ่มเป็นที่รู้จักและนิยมในหมู่แฟนเพลงเป็นอย่างมาก และถือได้ว่าเป็นช่วงที่ได้เริ่มงานในอาชีพนักร้องอย่างจริงจัง โดยที่ ครูศรีสวัสดิ์พิจิตรวรการ เป็นผู้ตั้งชื่อในการร้องเพลงให้ว่า “ดาวใจ ไพจิตร” และในปีเดียวกัน ได้ทำการบันทึกแผ่นเสียงเป็นครั้งแรก จากผลงานการประพันธ์เพลงของครูศรีสวัสดิ์ พิจิตรวรการ คือ เพลงสิ้นเกล้า และเพลงไม่อยากจะอยู่ หลังจากนั้นได้ทำการบันทึกแผ่นเสียง และเทป อีกมากมายหลายชุด ซึ่งล้วนแต่เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมในวงการเพลงไทยสากลมารวมทั้งสิ้น 1,148 เพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกๆ นั้น ได้มีชื่อเสียงกับเพลงที่ร้องโต้ตอบกับ สุเทพ วงศ์กำแหง ในเพลง เพียงคำนั้น ประพันธ์คำร้องโดย สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ ประพันธ์ทำนองโดยปรมาจารย์สมาน กาญจนผลิน และร้องโต้ตอบกับ ชานินทร์ อินทรเทพ ในเพลง เดือนการ์ณรัก ประพันธ์คำร้องและทำนองโดยจงรัก จันทรคณา ซึ่งกำลังได้รับความนิยมสูงสุดในขณะนั้น ต่อเนื่องมาด้วยเพลง ฐานันดรใจ คั่นทรมาน รักด้วยน้ำตา สวัสดิ์ที่รัก ฯลฯ โดยนายห้างประเสริฐ หวังสันติพร แห่งห้างแผ่นเสียงกรุงไทย เป็นผู้ดำเนินการผลิตและจัดจำหน่าย ส่งผลให้ชื่อเสียงของ ดาวใจ ไพจิตร ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดเช่นเดียวกัน และหลังจากนั้นก็ได้นำบันทึกแผ่นเสียงและเทปออกสู่สาธารณชนเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากประชาชน เช่น เพลง ทำไมถึงทำกับฉันได้ ส่วนเกิน ส่วนแบ่งที่ไม่เป็นธรรม รักครึ่งคืน รักนี้สีดำ นางฟ้าที่ถูกลืมนั่น คั่นทรมาน ขอสูมาเตอะ สาวลำน้าพองสะอื้น ขบวนการเปาเปี้ยว เปานุ่นจิ้น

พ.ศ. 2518 ได้รับรางวัลเกียรติยศเสาศาอากาศทองคำจากสถานีวิทยุกระจายเสียงสามยอด ในเพลง “อย่ามารักฉันเลย”

พ.ศ. 2521 ได้รับรางวัลเกียรติยศ เสาศาอากาศทองคำ จากสถานีวิทยุกระจายเสียง เสียงสามยอด อีกครั้งหนึ่งในเพลง “หยาดน้ำฝนหยดน้ำตา”

พ.ศ. 2523 ได้รับพระราชทานรางวัลเกียรติยศ สูงสุดคือ รางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน จากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในเพลง “น้ำตาคารา”

ภาพที่ 1 ดาวใจ ไพจิตรเข้ารับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน

พ.ศ. 2534 ได้รับการคัดเลือกและประกาศเกียรติคุณจากมหาวิทยาลัยมหิดลให้เป็นศิลปินผู้ขับร้องเพลงโดยใช้ภาษาไทยถูกต้องชัดเจน โดยได้รับพระราชทานในประกาศเกียรติคุณจากพระหัตถ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จนถึงปัจจุบัน ดาวใจ ไพจิตร มีผลงานออกสู่สาธารณะเป็นจำนวนมากกว่า 3,000 เพลง ซึ่งบทเพลงดังกล่าวยังได้รับความนิยมไม่เสื่อมคลายอีกทั้งยังมีผลงานการแสดงอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2549 ได้รับรางวัลพระพิณเนศทองในฐานะเป็นผู้ขับร้องประเภทเพลงสร้างสรรค์พิเศษยอดเยี่ยมจากเพลงมหาราชินี จัดโดยสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย โดยได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพที่ 2 ดาวใจ ไพจิตร เข้ารับรางวัลพินเนสทอง
ในฐานะผู้ขับร้องประเภทสร้างสรรค์พิเศษยอดเยี่ยมจากเพลงมหาราชินี

3.2 เอกลักษณะทางด้านน้ำเสียงและวิธีการขับร้องเพลงของดาวใจ ไพจิตร

เอกลักษณะทางด้านน้ำเสียงและวิธีการขับร้องของศิลปินนักร้องนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแสดงออกซึ่งความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปิน ดาวใจ ไพจิตรเป็นศิลปินท่านหนึ่งที่มีน้ำเสียงและวิธีการขับร้องเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณะการขับร้องของศิลปิน ดาวใจ ไพจิตร ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ศิลปิน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีและขับร้อง ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์คุณลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของดาวใจ ไพจิตรไว้ดังนี้

ครูจรงค์ จันทร์คณา ผู้ประพันธ์เพลงชื่อดังระดับแนวหน้าของเมืองไทย ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์บทเพลงลูกกรุงเช่น เพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” เพลง “ยิ่งกว่าการฆ่า” เพลง “เดือนการณักรัก” เป็นต้น ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของดาวใจ ไพจิตรไว้ตอนหนึ่งว่า

...ทั้งวงการเพลงทั่วประเทศ ต่างก็ปรบมือให้เธอสนั่นกึกก้อง เธอก้าวเข้ามาเป็น “เพชรน้ำหนึ่ง” ที่ไม่มีใครกล้าปฏิเสธ เป็นเพชรน้ำหนึ่งที่ยืนเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักร้องระดับแนวหน้ารุ่นพี่ ได้อย่างเต็มภาคภูมิ...ดาวใจ ไพจิตร เป็นนักร้องเต็มรูปแบบทั้งน้ำเสียงและรูปลักษณะ อุปนิสัยที่อ่อนน้อมถ่อมตน มีความกตัญญูเป็นเยี่ยม มีบุคลิกการวางตัวต่อสังคมเป็นยอด เธอจึงเป็นนักร้องขวัญใจของผู้คนทั้งแผ่นดิน เธอเป็นนักร้องที่มีพรสวรรค์ มีความเป็นตัวเองสูง

ไม่ว่าครูเพลงคนใด แนะนำการตีบทเพลงใดๆ เธอจะตีบทแตกของทุกบทเพลงนั้นๆ ความสามารถของเธอรอบจัดและรอบตัว เป็นนักร้องคนเดียวที่คิดว่าได้ที่สามารถร้องได้ทุกท่วงทำนองของทุกชาติไม่ว่าจะเป็นทำนองจีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส แกร์ หรืออะไรก็ช่าง เธอใช้เสียงคมลึกของเธอเชือดเฉือนจนขาดกระจุยมาแล้ว จนคว่ำรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน ทั้งรางวัลเสาอากาศทองคำพระราชทานมาประดับเกียรติมากมาย... (จงรัก จันทรคณา, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2551.)

ทรศนะดังกล่าวข้างต้น ได้สอดคล้องกับคำวิพากษ์ของ ครูชลธิ ธารทองที่ว่า

...ดาวใจ ไพจิตร ถือได้ว่าเป็นนักร้องที่เป็นตัวของตัวเองสูงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีแก้วเสียงดี มีพลังเสียงเหลือเฟือ ไม่เชื่อลองหลับตา แล้วมีใครคนหนึ่งนำเพลงของ ดาวใจไปเปิด โดยที่คุณไม่รู้ ผมเชื่อว่าร้อยทั้งร้อยต้องตอบว่า ดาวใจ ร้อง การมีแก้วเสียงดี มีพลังเหลือเฟือนั้นย่อมหมายความว่า ในตัวคุณดาวใจ มีลมเยอะ หมายถึงมีที่กักเก็บลมเยอะ นั่นคือ มีปอดใหญ่กว่าคนปกติธรรมดา มีช่องท้องที่สามารถเก็บกักลมได้มากมาย เวลาหายใจเข้าจะมีปริมาณลมเข้าไปในปอด และช่องท้องจำนวนมาก เป็นคุณสมบัติที่นักร้องทุกคนอยากจะมี แต่ไม่ได้มีกันทุกคน เสียงของเธอมีพลังก้องกังวาน ไพเราะ น่าฟัง เพราะเธอสามารถคอนโทรลทั้งระบบได้ตามใจปรารถนา อยากจะให้ตรงไหนดังก็ทำได้ อยากให้ตรงไหนเบา ตรงไหนสั้นกระเสาะก็ทำได้ ถึงเวลาต้องร้องเพลงที่มีตัวโน้ตสูง ๆ ก็สามารถแผดเสียงออกมา เปล่งพลังเสียงออกมาชนิดที่ว่าไม่มีลมเหลืออยู่ในไส้ในพุงเลย แทนที่เสียงจะดังน่ารำคาญ แต่คุณดาวใจ สามารถควบคุมเสียงที่แผดก้องวานั้น ออกมาให้ไพเราะ นุ่มนวลน่าฟัง ถึงคราวที่ต้องร้องเพลงที่มีตัวโน้ตต่ำ ๆ คุณดาวใจก็สามารถร้องได้อย่างเต็มเสียง และมีพลังได้อารมณ์ความรู้สึกตามบทเพลงที่ขับร้อง เหมือนการเล่าเรื่องราวในรูปแบบของบทเพลงได้อย่างสมบทบาทเข้าถึงอารมณ์เบื้องต้น สมเจตนาอารมณ์ของผู้แต่งหรืออาจจะมากกว่าด้วยซ้ำ... (ชลธิ ธารทอง, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2552.)

มณีนุช เสมรสุต ศิลปินนักร้องชื่อดังและเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนร้องเพลง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับดาวใจ ไพจิตร ไว้ว่า

...สำหรับคุณดาวใจ ไพจิตร เป็นนักร้องในดวงใจและเป็นศิลปินที่ยิ่งใหญ่ เป็นผู้มีพรสวรรค์และพรแสวง การใช้ภาษาและลีลาในแต่ละบทเพลง มีความเหมาะสมมาก และใช้หมดทุกอย่าง น้อยคนที่จะได้อย่างที่หนู การร้องเพลงของคุณดาวใจ ไพจิตรเป็นการฝึกแนวการร้องที่แตกต่างจากศิลปินท่านอื่น คือปล่อยพลังเสียงออกจากท้อง ซึ่งเป็นเทคนิคที่ชาวตะวันตกใช้กัน และมีการสู้อารมณ์ ออกมาผ่านสรีระร่างกาย ผ่านใบหน้า หัวไหล่ แขน สายตา ซึ่งนักร้องสมัยนั้นยังไม่มีใครกล้าที่จะสู้ออกมา ถือว่าเป็นนักร้องแนวโอเปร่า...พอคุณดาวใจ แสดงออกมามันดูกลมกลืนกับบทเพลงและท่วงทำนอง ความกว้างของเสียงถือเป็นความแตกต่างจากนักร้องคน

อื่น ๆ ในสมัยนั้น...ยิ่งเสื้อผ้า หน้า ผมด้วยแล้ว ยิ่งคุณกลมกลืนกันอย่างมาก ๆ เพราะถ้าน้อยหรือมากกว่านี้ บทเพลงที่จะสื่อออกมาในอารมณ์นั้นๆ ก็คงดูไม่งดงาม แต่ด้วยความที่เป็นบทเพลงที่ใช้น้ำเสียงที่ใช่ บวกกับการแต่งตัว แต่งหน้า การสื่ออารมณ์ออกมาด้วยแล้ว มันใช่เลย คงไม่มีใครเทียบเคียงและทำได้กลมกลืนเท่าคุณดาวใจ อีกแล้ว และคุณดาวใจก็เป็นแม่แบบให้กับศิลปินไทยนี้เป็นเอกลักษณ์ของคุณดาวใจ (มณีนุช เสมรสุต, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2552.)

แม้แต่ในกลุ่มศิลปินนักร้องด้วยกัน ยังชื่นชมความสามารถของคุณดาวใจ ไพจิตร ไว้อย่างหลากหลาย เช่น จินตนา สุขสถิตย์ ศิลปินแห่งชาติ ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์การขับร้องของคุณดาวใจ ไพจิตรไว้ว่า

...สำหรับน้องหนู รู้จักกันมาก็ 30 ปีแล้ว เจอกันครั้งแรกนี่นะ โอ้โฮ...เด็กคนนี้เสียงดีจังเลย หน้าตาก็น่ารัก สิ่งที่ชอบน้องหนูนะ น้ำเสียงเลย ดีมากๆ เป็นแบบไทยแท้ๆ น้ำเสียงอ่อนหวาน ลีลาดูนุ่มนวล ฟังแล้วมีความสุข ภาษานี้ก็ดีมาก ๆ ...ภาษาไทย ของน้องหนูดีมาก ๆ สมควรแล้วที่ได้รางวัลร้องเพลงโดยใช้ภาษาไทยชัดเจน ลีลาการร้องน้ำเสียงนี้ Perfect มากเลยคะ เธอมีทุกอย่างพร้อมหมด เสียงดี เสียงดี เสียงดี บุคลิกเยี่ยม นิสัยใจคอเป็นกันเองกับทุกคน ทุกอย่างสมบูรณ์แบบไปหมดคะ... (จินตนา สุขสถิตย์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2552.)

รวงทอง ทองลั่นทม ศิลปินแห่งชาติ นักร้องลูกกรุงที่มีผลงานเพลงมากมายได้ให้ทรรศนะถึงดาวใจ ไพจิตร ความว่า

...ดาวใจ ไพจิตร เปรียบเสมือนนางในนิมิตที่มีทุกอย่างสมบูรณ์พร้อมไปหมดทั้งน้ำเสียง ลีลา บุคลิกภาพ ความสวยงามดั่งนางในฝัน เธอสามารถปั้นเสียงร้องให้ไพเราะตามบทเพลงและแสดงออกทั้งภาษาเพลงและภาษากายได้อย่างกลมกลืน... (รวงทอง ทองลั่นทม, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2551.)

สวลี ผกาพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาการขับร้องอีกท่านหนึ่งได้ให้ทรรศนะว่า

...ดาวใจ มีเส้นเสียงที่แข็งแรง เสียงตรง ประสาทหูในการรับฟังเสียงสูง-ต่ำ ใช้ได้ไม่เพี้ยน เสียงของคุณดาวใจ มี Vibration (ลูกคอ) ที่กำลังพอดี คือมีความพอดีกับความหมายของคำร้อง และใช้ลูกคอได้พอประมาณก้องกังวาน ให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตาม...ดาวใจ ร้องเพลงได้ดีทั้ง เสียงต่ำและเสียงสูงที่คมชัดเป็นผู้ที่มี Range เสียงกว้าง ทำให้ร้องเพลงได้หลายแบบ...ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องพรรณานาความสามารถของเธอให้มากกว่านี้ เพราะทุกท่านได้ประจักษ์มาแล้วในช่วงเวลาที่ผ่านมาอย่างยาวนาน...(สวลี ผกาพันธุ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2551.)

นอกจากนี้ยังมีข้อคิดเห็นจากศิลปินและผู้มีชื่อเสียงตลอดจนผู้ที่ได้รับการยอมรับทางสังคม ซึ่งได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงคุณค่าและความสามารถของดาวใจ ไพจิตรไว้อย่างหลากหลายดังที่ นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) และศิลปินรางวัลศิลปาธร ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเอกลักษณ์สำคัญในการขับร้องเพลงไทยลูกกรุงของศิลปินต้นแบบดาวใจ ไพจิตรไว้ดังนี้

คุณดาวใจ ไพจิตรเป็นนักร้องที่ส่งเสียงได้ชัดเจน ส่งเสียงได้ จะโกรธก็โกรธ เจ็บก็เจ็บ สดชื่นก็แสดงได้ด้วยเสียงอย่างชัดเจน เป็นการแสดงทางเสียงที่สามารถส่งเสียงสะกดคนฟัง ได้อย่างอัศจรรย์ จะสูง จะต่ำ จะเบา จะดังส่งได้อย่างไม่ผิดหวัง ลงตัวได้อย่างเหมาะสม การร้องของเธอต้องมีการตีไซน์มาก่อน อักขระก็ชัดเจน เสียงส่งให้ฟังได้เหมือนน้ำพุเด่นระบำ ร้องได้สุด คำสุุดอารมณ์ทุกตัวอักษร (เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2551.)

บำเรอ ผ่องอินทรีย์ หรือ โน้ต เชิญยิ้ม พิธีกร นักแสดง และผู้กำกับภาพยนตร์ได้กล่าวถึงดาวใจ ไพจิตร ความว่า

...พูดถึงดาวใจ ไพจิตรนะ ผมร้องเพลงของเธอได้ทุกเพลง ถ้าดนตรีขึ้นตามเวอร์ชันเดิมนะ ขึ้นมาเลย ผมร้องได้ทันที อย่างแรกเลยเรื่องบทเพลงต่อมาคือเสียง ที่สำคัญคือ ตัวผมเองเจอคุณดาวใจบ่อยมาก ทุกครั้งที่เจอเธอหน้าเวทีมันดูสง่างาม พอเสียงมาบวกด้วย มันกลมกลืนไปทางเดียวกันไปหมด... (โน้ต เชิญยิ้ม, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2552.)

วิวัฒน์ สุนทรวิเนตร กรรมการผู้จัดการรายการทเวนตี แอนด์ ทเวนตี ผู้ผลิตรายการตีสิบให้กับโทรทัศน์ช่องสามได้ให้ทัศนะถึงดาวใจ ไพจิตร ความว่า

...คงมีแต่คำชื่นชม เพราะว่าจริง ๆ แล้วพวกเราโตขึ้นมาจากเพลงของดาวใจ ตั้งแต่เด็กวัยรุ่น จนโตขึ้นมาทำให้รู้สึกว่ เพลงของดาวใจดังอยู่ในโสตประสาทของเรา ในเรื่องของน้ำเสียง ดาวใจมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เสียงเพลงดังขึ้นมาทุกคนจะรู้ทันทีว่านี่คือดาวใจ ไพจิตร เป็นเจ้าของเสียงที่เราหลงใหลได้ปลื้ม ทั้งลิลา น้ำเสียงตั้งแต่ไหนแต่ไร ลิลาไหลลื่น นวลเนียน คุณเป็นธรรมชาติ ซึ่งเราจะหาคุณได้ยากจากนักร้องท่านอื่น เรื่องของภาษาที่ชัดเจนมาก เพราะหลายๆ เพลงของดาวใจ ถึงแม้จะหยิบเอามาจากเพลงจีนสากลหรือเพลงสากลก็ตาม แต่พอมาปรับเป็นภาษาไทย ก็จะสร้างจินตภาพให้กับผู้ฟังได้อย่างดีเลิศ...ในสายตาของผมแล้ว ดาวใจถือว่าเป็นสาวเซ็กซี่ รูปร่างหน้าตาดีอยู่แล้ว แต่งตัวดี คุณเองดี การที่คนเราจะขึ้นไปอยู่บนเวที มือถือไมค์ไฟส่องหน้า รับรองว่า นอกเหนือจากโสตประสาท แล้วการได้เห็นก็ชื่นชมโดยเฉพาะ

สายตาอย่างเพชรตรงข้ามเช่นผม มีความรู้สึกที่ดาวใจ เหมาะสมเหลือเกินที่จะอยู่บนเวทีแล้ว ไฟส่อง... (วิทวัส สุนทรวิเนตร, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2552.)

สิริยม ภักดีดำรงฤทธิ์ นักแสดงและพิธีกรได้ให้ความเห็นถึงดาวใจ ไพจิตร ความว่า ...แอนได้ขึ้นเพลงคุณดาวใจ มาโดยตลอดตั้งแต่เด็กๆวัยรุ่นจนถึงปัจจุบัน เพราะความเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมเป็นอมตะตั้งแต่รุ่นแม่ ที่สำคัญคุณดาวใจยังคงความสวยได้จนถึงทุกวันนี้ เจอเมื่อไหร่ก็ยังสวยเสมอ ยังคงอยู่ในความทรงจำของแฟนเพลงมาโดยตลอด ทั้งรูปร่างหน้าตา การแต่งตัว รวมไปถึงเสียงร้องที่เป็นอมตะ คนที่ได้ยินก็มักจะคุ้นหู เพราะมีเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ พอได้ยินก็จะรู้ว่าเป็นนักร้องชื่อดังดาวใจ ไพจิตร ที่สำคัญคือเราฟังได้ทั้งสดและเปิดแผ่นไม่มีเบื่อ เราต้องยอมรับคุณภาพของเธอว่าร้องทั้งสดและแผ่นเหมือนกันเป๊ะ โดยเฉพาะเพลงทำไมถึงทำกับฉันได้ กับเพลงส่วนเกิน แอนชอบมาก และยังมีอีกหลายเพลงเลขนะที่เป็นอมตะ... (สิริยม ภักดีดำรงฤทธิ์, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2552.)

อาภาพร นครสวรรค์ ศิลปินนักร้องลูกทุ่งได้ให้มุมมองถึงดาวใจ ไพจิตร ความว่า ...โดยภาพรวม ดาวใจ ไพจิตร องค์กรประกอบทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภาษา ที่หนูเป็นคนที่ใช้ภาษาไทย ได้ถูกต้องชัดเจน เป็นภาษาไทยที่ไม่ตะแบง ถ้าที่หนูยังทำเพลงอยู่ตอนนี้สงสัยต้องกวาดทุกรางวัลแน่เลย บางครั้งฮายเอาเพลงที่หนูมาแกะ ไม่มีคำไหนที่ไม่เข้าใจเลยคะ ที่สำคัญการเป็นนักร้องที่หนูจะเสียงมาเป็นอันดับหนึ่ง อีกเรื่องคือการแต่งกาย ส่วนตัวฮายจะดูที่หนูเป็นตัวอย่างตลอด เพราะที่หนูไม่เคยมองข้ามเรื่องนี้ และเป็น Idol ของฮายและศิลปินท่านอื่น ๆ ตลอดเพราะที่หนูแบบว่า โอ้โฮ...ทุ่มทุนสร้างมาก แบบที่เค้าเรียกว่า อลังการงานสร้าง แบบว่าเต็มที่แล้วก่อน นี่แหละคะที่ที่หนูเป็น Idol ของหนู... (อาภาพร นครสวรรค์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552.)

ศิริพร อยู่ยอด หรือต๊ัก ลีลา ศิลปินนักร้อง นักแสดง ได้กล่าวถึง ดาวใจ ไพจิตร ความว่า

...ไม่อยากจะพูดเลยคะ พูดไปจะหาว่าเอาใจกัน ต๊ักอยากเป็นอย่างที่หนู ดาวใจ ไพจิตร ค่ะ ซึ่งแม่ต๊ักเป็นแฟนคลับที่ดาวใจ มันก็เลยตกทอดมาถึงต๊ักด้วย ในสมัยนั้นต๊ักจะมีเทปของที่หนูทุกชุดเลขนะคะ เมื่อก่อนต๊ักฝึกร้องเพลงก็จะร้องเพลงของที่หนู อันดับหนึ่งที่ยกให้เลขนะคะ ความสวยคะ ผู้หญิงอะไร สวยจับใจได้ขนาดนี้ เอาตามความรู้สึกของหนูเลขนะ นักร้องคนนี้ทำไมสวยมาก ๆ ยิ่งพอได้ฟังเพลง โอ้โฮ เสียงร้องเนี่ย...มันบาดลึก เข้าไปในอารมณ์ ในความเป็นตัวตนของเขาจริง ๆ (แล้วร้องท่อนฮุคเพลงทำไมถึงทำกับฉันได้) ต่อให้คนอื่นหรือศิลปินท่านอื่นมาร้องก็ยังไม่ได้แบบนี้ คือเพลงเหล่านี้มันเกิดมาเพื่อเป็นเพลงของที่หนู โดยเฉพาะ...(ศิริพร อยู่ยอด หรือต๊ัก ลีลา, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552.)

ไม่เพียงแต่การชื่นชมในความสามารถด้านการร้องเพลงของดาวใจ ไพจิตร เท่านั้น แต่บรรดาผู้วิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวข้างต้นยังได้ยกย่องในความสวยงาม รวมทั้งการแสดงออกตลอดจนการแต่งกายอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะทั้งในขณะที่แสดงโชว์ และขณะที่ใช้ชีวิตตามปกติอีกด้วย และในส่วนของ การแต่งกายและการดูแลตนเองนี้ยังได้สอดคล้องกับทหรสนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านความงามและการแต่งหน้า การทำผม หลายท่าน เช่น คุณลิลลี่ เกศเกล้า (นกุล บุญญวัฒน์) ปัจจุบันเป็น Hair stylist & Makeup Artist ของร้านเสริมสวยเกศเกล้าและเป็นผู้ดูแลการทำผมและแต่งหน้าให้กับศิลปินนักร้องเพลงลูกกรุงได้ให้ทหรสนะไว้ว่า

...ถ้าพูดถึงพี่ดาวใจแล้ว พี่ดาวใจเค้าเป็นอะไรที่แบบว่า เสื้อผ้าหน้าผม ทุกอย่างต้องสมบูรณ์แบบ ลิลลี่ไม่เคยเห็นพี่ดาวใจไม่สวย ไม่เคยเห็นพี่ดาวใจไม่แต่งหน้า ไม่ทำผม ภาพที่เห็นต้องเนียบ ต้องสวยพร้อมทำงานตลอดเวลา มีการบ้านมาให้ช่างเยอะมาก แต่ผลงานที่ดาวใจไป Concept ของงานคืออะไร ต้องทำให้ได้ตามนั้น ถ้าให้หลับตาจะนึกถึงความสวยงาม โอ้...โฮ้ ด้วยวัยขนาดนี้แล้วยังสวยได้ขนาดนี้ นอกจากความเนียบในเรื่องการแต่งกายและการทำงานแล้ว อีกเรื่องที่สำคัญมากคือ พลังเสียงค่ะ ต่อให้หลับตาแล้วแอบยืนร้องก็ยังจำได้ เสียงของพี่ดาวใจนี่เป็นเอกลักษณ์มากเลยคะ เพราะว่าได้ยินมาตั้งแต่รุ่นแม่ ดีใจมากเลยคะที่ได้ดูแล เสื้อผ้าหน้าผมให้พี่ดาวใจ ต้องขอบคุณพี่ดาวใจมากที่ให้โอกาสลิลลี่ ด้วยค่ะ... (ลิลลี่ เกศเกล้า, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552.)

นอกจากนี้ครูเทียม แคนเซอร์ ได้วิจารณ์ดาวใจ ไพจิตร ในรายการชิงช้าสวรรค์ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ช่อง 9) ไว้ว่า

...การที่ได้ร่วมงานกับพี่หุมนาน ผมมองว่าพี่หุมนานเป็นคนที่ละเอียดอ่อนในการประเมินงานที่จะแสดง ผมเคยได้รับเชิญให้ไปช่วยงานคอนเสิร์ตของพี่หุมนาน ก่อนที่จะออกมาแต่ละเพลง พี่หุมนานจะมองก่อนเลยว่าเพลงนี้ควรจะแต่งตัวอย่างไร โชว์ยังไง มีครั้งหนึ่งพี่หุมนานเครื่องประดับมาแบบว่า โอ้...โฮ เยอะมาก ๆ พี่หุมนานไม่ได้เอามาอวด แต่เอามาเลือกสิ่งที่เหมาะสมและดีที่สุดว่าชุดนี้ควรใส่กับอะไร ถ้าครูเทียมบอก มันไม่ใช่ พี่หุมนานจะเอาตัวเลือกอื่นมาทันที และจะถามเราว่าเข้ากันหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ ลงตัวหรือเปล่า เสื้อผ้าเครื่องประดับนี้ มาแบบว่ารถลึบล้อคันนิ่งเลยนะ เวลาทำโชว์ต้องถือว่าเป็นโชว์ที่ดีที่สุด นี่คือนิวคิคของพี่หุมนาน ถือได้ว่าเป็นตัวดาวใจมาก ๆ อีกเรื่องหนึ่งคือความไม่มั่งง่ายเวลาทำโชว์ พี่หุมนานเป็นคนที่ทุ่มเทให้กับมัน ความเป็นนักร้องคือร้องจริงๆ คอนเสิร์ตพี่หุมนานไม่มีนะที่จะร้อง 3-4 เพลง ผมนี่นะแบบว่า โอ้...โฮ ร้องเยอะขนาดนี้เลยหรอ ความรู้สึกของเรานี้รู้เลยว่า พี่หุมนานทำออกมาจากใจจริง ๆ พลังแห่งความเป็นศิลปินนี้เรารับรู้ได้เลยนะว่า อืม...พี่หุมนานเค้าเป็นนักร้องจริง ๆ (เทียม แคนเซอร์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2553.)

จากบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเอกลักษณ์ความเป็นศิลปินนักร้องของดาวใจ ไพจิตร เอกลักษณ์การขับร้องเพลงของดาวใจ ไพจิตร ทั้ง 12 ท่านนั้น ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ความเป็นเอกลักษณ์ของดาวใจ ไพจิตร ภายใต้อิทธิพลขององค์ความรู้ทางด้านดนตรี และการขับร้อง พบว่าสามารถสรุปประเด็น โดยการทำหาคำสำคัญที่เกิดขึ้นร่วมกันจากบทสัมภาษณ์ทั้งหมดดังนี้

1. ความสามารถในการตีความบทเพลงให้ได้ตามอารมณ์เพลง
2. ความสามารถในการใช้เสียงคม ลึก เชื้อดเนียน
3. แก้วเสียง
4. พลังเสียงในการขับร้อง
5. ความก้องกังวานของเสียง
6. ความสามารถในการควบคุมระบบเสียงสำหรับการขับร้อง
7. ความสามารถในการควบคุมการแผดเสียงให้ก้องกังวาน
8. ความสามารถในการขับร้องเสียงต่ำ
9. ความสามารถในการสร้างพลังและอารมณ์ความรู้สึกตามบทเพลง
10. ความสามารถในการถ่ายทอดอารมณ์เบื้องต้นตามเจตนาของผู้ประพันธ์
11. การแต่งกาย บุคลิกภาพที่ดีมีเอกลักษณ์เฉพาะตน
12. ความสามารถในการฟังเสียงต่ำ เสียงสูงได้โดยไม่เพี้ยน
13. ความสามารถในการเลือกใช้ลูกคอได้อย่างเหมาะสม ลงตัวต่อบทเพลง
14. ความสามารถในการควบคุมพลังเสียงออกจากช่องท้อง
15. ความสามารถในการใช้ช่วงเสียงกว้าง
16. ความสามารถในการใช้และออกเสียงภาษาไทยได้ถูกชัดถ้อยชัดคำและถูกอักขระ

วิธี

3.3 การสังเคราะห์คุณลักษณะและเอกลักษณ์การขับร้องเพลงไทยลูกกรุงของ ดาวใจ ไพจิตร

จากการประมวลข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง การประพันธ์เพลง การดนตรีและการขับร้อง ทั้ง 12 ท่านนั้น ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของศิลปิน ดาวใจ ไพจิตร ทั้ง 16 ข้อ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อนำข้อมูลมาตีความความสามารถแบ่งประเด็น อัตลักษณ์การขับร้องของดาวใจ ไพจิตรได้ 5 ด้าน คือ กลวิธีการขับร้อง ความสามารถในการเชิงศิลปะ การขับร้อง วิธีการใช้เสียง วิธีการใช้ลูกคอ (Vibration) และวิธีการขับร้องโดยผู้วิจัยขอสังเคราะห์ ข้อมูลการตีความผนวกการอธิบายเพิ่มเติมจากประสบการณ์การขับร้องเพลงไทยลูกกรุงดังนี้

3.3.1 เทคนิคการขับร้อง (Singing Technique)

1. ร่างกายและการวางท่าทาง (Physical and Posture)

ดาวใจ ไพจิตร มีสรีระที่เหมาะสมสำหรับการเป็นนักร้อง มีการวางท่าทางในการขับร้องที่ถูกต้องตามหลักการ แสดงให้เห็นถึงการได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี นับตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตการเป็นนักร้อง ประกอบกับการวางท่าทางในการยืนที่มั่นคง ยืนตรง สง่างาม ทั้งนี้จะส่งผลให้สามารถหายใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การหายใจเพื่อการขับร้อง (Breathing for Singing)

การหายใจ คือ สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการขับร้อง ดาวใจ ไพจิตรมีระบบการหายใจเพื่อการขับร้องที่สมบูรณ์แบบ ส่งผลให้สามารถใช้วิธีต่างๆ ของการขับร้องได้อย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้สามารถแสดงอารมณ์ เพลงได้อย่างชัดเจนและได้อารมณ์เพลงตามที่ผู้ประพันธ์เพลงได้ประพันธ์ไว้

3. การเปล่งเสียง (Phonation)

ดาวใจ ไพจิตรมีการเปล่งเสียงที่ชัดเจนและหนักแน่น แสดงให้เห็นถึงการมีเส้นเสียงที่แข็งแรง สามารถสร้างเสียงขับร้องที่มีประสิทธิภาพ มีกล้ามเนื้อส่วนที่ใช้ในระบบการเปล่งเสียงที่แข็งแรง และใช้การทำงานของกล้ามเนื้อทุกส่วนได้อย่างสอดคล้อง นับตั้งแต่เส้นเสียง คอ ขากรรไกร ลิ้น เพดานปาก กล้ามเนื้อบนใบหน้า และริมฝีปาก

4. เสียงก้องกังวาน (Resonance)

ดาวใจ ไพจิตรมีเสียงที่ก้องกังวานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลากเสียงยาวหรือทำเสียงสั้นด้วยการสั่นเสียงที่มีความไพเราะ ทำให้สามารถแสดงอารมณ์เพลงได้หลายรูปแบบ และกินใจผู้ฟัง การมีเสียงก้องกังวานที่มีประสิทธิภาพนี้แสดงว่า เป็นผู้ที่สามารถใช้ลมหายใจได้อย่างถูกวิธี ส่งลมหายใจก้องกังวานถูกกับตำแหน่ง และมีความสมบูรณ์ในการใช้พลังอย่างเหมาะสม ประกอบกับการผ่อนคลายที่ถูกต้องจังหวะและพอดี

5. ช่วงเสียงและสีตันของเสียง (Range and timbre)

ดาวใจ ไพจิตรเป็นนักร้องที่มีช่วงเสียงกว้าง สามารถร้องได้ทั้งเสียงสูงและเสียงต่ำ รวมทั้งสามารถเชื่อมเสียงทุกช่วงเสียงได้อย่างเรียบเนียน มีสีตันของเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างชัดเจน และมีสีตันของเสียงที่มีความโดดเด่น ส่งผลให้สามารถถ่ายทอดบทเพลงได้หลากหลายรูปแบบ แสดงอารมณ์เพลงได้หลากหลายอารมณ์

3.3.2 ความสามารถในการเชิงศิลปะด้านการขับร้อง (Artistry of Singing)

1. คุณสมบัตินักดนตรี (Musicianship)

การสร้างสมคุณสมบัติของนักร้องที่ดีเพื่อให้สามารถร้องเพลงได้ไพเราะคือการฟังนักร้องที่ร้องเพลงได้อย่างไพเราะ คาวใจ ไพจิตรได้เริ่มต้นเรียนรู้การร้องเพลงไพเราะด้วยการฟัง โดยฟังนักร้องหลายๆ คนที่ร้องเพลงไพเราะ เรียนรู้กลวิธีการและซึมซับลีลาจนกระทั่งพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองในที่สุด

2. ความเด่นชัดในการออกเสียงและการใช้ถ้อยคำ (Pronunciation and Diction)

คาวใจ ไพจิตรมีคุณสมบัติพิเศษประจำตัวในการออกเสียง มีความสามารถในการเปล่งเสียงพยัญชนะและสระได้อย่างชัดเจน เปล่งเสียงและถ้อยคำได้อย่างชัดถ้อยชัดคำรวมทั้งมีความสามารถในการใช้กล้ำเนื้อส่วนคอและกล่องเสียงในการเล่นลูกเล่นเสียงได้หลายรูปแบบ ทำให้สามารถสร้างเสียงได้ทั้งแบบนุ่มนวลและเฉียบคม ร้องเพลงได้หลากหลายอารมณ์เพลงจนถึงเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของคาวใจ ไพจิตรที่โดดเด่น

3. การตีความบทเพลง (Interpretation)

ความสามารถของคาวใจ ไพจิตรในการตีความบทเพลงนั้นเป็นสากล (Universal) เนื่องจากบทเพลง ทุกเพลงมีความไพเราะเฉพาะเพลง แต่การนำบทเพลงมาขับร้องให้ไพเราะได้ถ้อยความกินใจผู้ฟัง สื่อความหมายได้ประทับใจ นั้นต้องอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างการเลือกใช้เสียงที่สวยงามเหมาะสมกับคำในบทเพลง การร้องของแต่ละประโยคเพลง การใช้ความเฉียบ การให้สีสันกับความค้อยดังในเพลง การเน้นคำ การเปลี่ยนลีลาของจังหวะคำ สิ่งเหล่านี้คือการนำบทเพลงที่มีผู้ประพันธ์ไว้แล้วมาตีความอย่างมีหลักการและถ่ายทอดเป็นบทเพลงซึ่งได้อารมณ์เพลงนั้นๆ จากประสบการณ์จริงของมนุษย์

4. การแสดง (Performance)

การใช้ภาษาร่างกาย (Body Language) ของนักร้องนั้นเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน คาวใจ ไพจิตรมีการใช้ภาษาท่าทางในการให้อารมณ์เพลง การควบคุมอารมณ์เพลง การแสดงออกทางร่างกาย การวางท่าทางที่สบายและผ่อนคลาย ทำให้การแสดงราบรื่นตลอดทั้งเพลง รวมถึงการใช้สายตาประสานกับผู้ชม

ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีประกอบด้วย ครูพิมพ์ ปฏิภาณ ฟังธรรมจิตต์ พร้อมด้วยทีมงาน ในฐานะคณะกรรมการพิจารณา เอกลักษณ์ของคาวใจ ไพจิตร ได้ร่วมกันวิเคราะห์เอกลักษณ์ทางการขับร้องเพลงของคาวใจ ไพจิตร โดยใช้วิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์ประกอบการวิเคราะห์ในคุณลักษณะเสียงของดาวใจ ไพจิตร โดยกำหนดให้ดาวใจ ไพจิตรขับร้องเพลงในห้องอัดเสียงแห่งหนึ่งย่านจังหวัดนนทบุรี ขณะที่กำลังบันทึกเสียง คณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วมกันสังเกตและตรวจสอบจากหลักฐานทางเทคโนโลยีการบันทึกเสียงที่ปรากฏ จากนั้นได้นำข้อมูลจากการทดสอบและการสังเกตมาวิเคราะห์จนได้ข้อสรุปถึงเอกลักษณ์การขับร้องของดาวใจ ไพจิตร

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะเสียงของดาวใจ ไพจิตรในเชิงคุณภาพนั้นพบว่า ดาวใจ ไพจิตรเป็นนักร้องที่มีเสน่ห์เสียงมากที่สุดคนหนึ่ง เสียงร้องมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร และก็ไม่มีใครสามารถเลียนแบบได้เหมือน ทั้งพรสวรรค์ทางด้านน้ำเสียงที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อผนวกเข้ากับความสามารถในการขับร้องแล้ว เสน่ห์น้ำเสียงของดาวใจนั้นสามารถสะกดผู้ฟังได้ ทำให้ผู้ฟังหลงใหลไปตามบทเพลงนั้นๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะเสียงของดาวใจ ไพจิตรในเชิงปริมาณพบว่าความกว้างของช่วงเสียง (Range) นั้นจัดอยู่ในกลุ่มโทนเสียงระดับ Alto ซึ่งเท่ากับนักร้องหญิงเพลงไทยลูกกรุงโดยทั่วไป ระดับตัวโน้ตสูงสุดที่เปล่งเสียงออกมาได้อย่างไพเราะ คือ โน้ต Eb แต่ก็ยังสามารถเปล่งเสียงร้องที่สูงกว่านี้ได้อีก คือ โน้ตอีและโน้ตเอฟ แต่ผู้ประพันธ์เพลงก็ไม่นิยมนำนักร้องขับร้องในระดับเสียงสูงถึงขนาดนั้น เพราะจะทำให้รู้สึกว้าวน้ำเสียงคั้นเหมือนถูกบีบ ฟังแล้วไม่รู้สึกสบาย

ส่วนตัวโน้ตต่ำสุดที่ดาวใจ ไพจิตร ยังสามารถร้องได้เพราะอยู่คือ โน้ต Ab แต่ระดับเสียงที่ต่ำกว่านี้ก็ยังสามารถร้องลงได้อีก คือ ตัวโน้ต G, F# และ โน้ต F แต่ผู้ประพันธ์ก็ไม่นิยมแต่ทำนองให้ลงมาต่ำขนาดนี้เพราะฟังแล้วรู้สึกอึดอัด ยกเว้นบางเพลงที่แต่งออกมาแล้วมีช่วงของเสียงที่กว้างเกินพอดี ซึ่งทำให้นักกร้องส่วนใหญ่ร้องยาก ส่วนที่ร้องได้ก็จะออกมาไม่ค่อยสมบูรณ์มากนัก ดังนั้น จึงถือว่าดาวใจ เป็นนักร้องที่มีช่วงเสียงที่กว้างมาก ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง

ด้วยความกว้างของช่วงเสียงที่คุณดาวใจมีอยู่เหนือกว่านักร้องท่านอื่นนี้เอง ทำให้ดาวใจ ไพจิตร ได้ขับร้องบทเพลง ๆ หนึ่งที่ว่ากันว่าร้องยากที่สุด เพราะมีทั้งตัวโน้ตต่ำสุด และตัวโน้ตสูงสุด นั่นก็คือเพลงส่วนเกิน ประพันธ์เนื้อร้องโดย “สรวท สันติ” ส่วนทำนองนั้นดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิม และทำให้ดาวใจ ไพจิตรสามารถคว่ำรางวัลแผ่นเสียงทองคำมาครองไว้ได้

เพลงส่วนเกิน บันทึกลงเสียงในบันไดเสียง Ab ซึ่งสามารถร้องตัวโน้ตต่ำสุดคือ Ab ซึ่งฟังแล้วไม่รู้สึกรู้สึกอึดอัด เสียงโปร่งใน ไม่ขุ่นมัว ต่างกับนักร้องโดยทั่วไปที่เมื่อร้องเสียงสูง ๆ แล้ว เสียงต่ำจะเปล่งไม่ออกหรือเรียกว่า เสียงบอด และตัวโน้ตสูงสุดของเพลงนี้ คือ ตัวเอฟ ซึ่งดาวใจ ก็สามารถร้องได้ดี ฟังแล้วไม่รู้สึกรู้สึกเครียด

3.3.3 วิธีการใช้เสียง

ดาวใจ ไพจิตร นับว่าเป็นนักร้องที่รู้จักการใช้เสียงและประคองเสียงได้สมบูรณ์แบบที่สุด กล่าวคือ เมื่อร้องในระดับช่วงตัวโน้ตปกติ ที่ยังไม่ขึ้นเสียงสูงมากนัก คือ ตั้งแต่ตัวโน้ตตัว G ขึ้นไปจนถึงโน้ตตัว C# ดาวใจจะเปล่งเสียงร้องแบบปกติ แต่ถ้าระดับตัวโน้ตของเพลงนั้นๆ สูงเกินโน้ต F ดาวใจจะใช้เสียงโหนทั้งนี้ ถือว่าเป็นบุคลิกเสียงเฉพาะตัว

3.3.4 วิธีการใช้ลูกคอ (Vibrato)

การใช้ลูกคอของดาวใจ ไพจิตร มีความแตกต่างจากนักร้องเพลงไทยลูกกรุงทั่วไป โดยจะสังเกตได้ว่านักร้องส่วนใหญ่จะเปล่งคำร้องออกพร้อมกับการใช้ลูกคอโดยอัตโนมัติ หากความยาวของตัวโน้ตมีเท่าไรหรือมากจะใส่ลูกคอไปเท่านั้น หรือที่กล่าวกันเล่นๆ ว่า “ใช้ลูกคอเป็นพวง” ถือเป็นวิธีการใช้ลูกคอแบบนักร้องลูกกรุงทั่วไป คือ ใช้ทุกๆ ที่ที่มีช่องว่างของตัวโน้ต แต่ในหลักการขับร้องเพลงโดยทั่วไปก็จะไพเราะในระดับหนึ่ง แต่ถ้าฟังบ่อย ๆ นานๆ แล้วก็จะรู้สึกว่ารำเพรื่อ มากเกินไป ไม่พอดี ไม่ไพเราะ ดาวใจ ไพจิตรจะเปล่งเสียงร้องออกคำร้องนั้นออกมาตรง ๆ ก่อนแล้วจึงไปสั่นลูกคอที่ปลายเสียง วิธีการใช้ลูกคอแบบนี้เองทำให้เนื้อร้องมีความหมาย มีพลังและอารมณ์สามารถขับกล่อมคนฟังให้คล้อยตามเนื้อหาของเพลงนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.5 วิธีการร้อง

นักร้องคือผู้ถ่ายทอดอารมณ์จากจินตนาการของผู้ประพันธ์บทเพลงสู่ผู้ฟัง ดังนั้น นักประพันธ์จะอธิบายความเป็นมาของเพลงนั้นๆ ให้นักกร้องเข้าใจถึงอารมณ์เพลงเสียก่อนว่าแต่ละบทเพลงนั้นมีอารมณ์ประเภทไหน เศร้า หวาน หรือหวานปนเศร้ามากหรือน้อย ดีใจ เสียใจ คิดถึง โกรธ ดังที่ครูชลธิ ธารทองนักประพันธ์เพลงได้มีข้อกำหนดเฉพาะตนไว้ว่า “เนื้อหาแบบนี้ต้องคนนี้ร้อง เนื้อหาแบบนี้ต้องคนนั้นร้อง” (ชลธิ ธารทอง, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2552.) แต่ลักษณะพิเศษของดาวใจ ไพจิตรที่มีอยู่ในตนเองนั้นจึงทำให้สามารถถ่ายทอดบทเพลงออกมาได้ในทุกๆ อารมณ์เพลง ไม่ว่าจะเป็นเพลงช้า หรือ เร็ว ดาวใจ สามารถตีอารมณ์ของบทเพลงนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน

การฟังเพลงนั้นมองไม่เห็นภาพ ได้ยินแต่เสียง ใช้ความรู้สึก และอารมณ์เข้าไปตัดสินความไพเราะและความสุนทรีย์ะ อีกทั้งผู้ฟังต้องมีการจินตนาการประกอบการฟัง จึงยากกว่าการแสดงหลายท่านัก ดังจะขอยกตัวอย่างเพลง “อย่ามารักฉันเลย” ซึ่งเป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำ ประพันธ์โดย ครูวินัย รุ่งอนันต์ ซึ่งเป็นนักประพันธ์เพลงที่มองเห็นความสามารถของดาวใจในการถ่ายทอดบทเพลง เพลงนี้เป็นประเภทเพลงเร็วปานกลาง จังหวะ ชะ ชะ ช่า อารมณ์เพลงไม่ใช่เพลงหวาน ไม่ใช่เพลงเศร้า ถึงแม้เป็นเพลงสนุก แต่นำเสนออารมณ์ประชด ประชัน กระแนะกระเหนไว้ด้วย อีกทั้งสื่อให้เห็นภาพของหญิงสาวที่ยังไร้เดียงสา ร้องเพลงเสมือนการฉอเลาะพองาม ดาวใจ ไพจิตรสามารถตีความบทเพลงนี้และร้องเพลงนี้ได้อย่างมีอรรถรส มีวิธีการใช้จริตในการปั้นคำร้องทวรวรรคทุกประโยคได้อย่างลงตัว จึงทำให้บทเพลงนี้ได้รับความนิยมน้อย่างแพร่หลายในเวลาอันรวดเร็วในยุคสมัยนั้น

อีกบทเพลงหนึ่งซึ่งเป็นเพลงช้า ทำนองจีน (ไต้หวัน) ประพันธ์คำร้องโดย ครูจรงค์ จันทร์คณา คือ เพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” เพลงนี้ครูจรงค์ ได้ใส่คำร้องได้อย่างเหมาะสมและลงตัว เมื่อได้มอบให้ดาวใจ ไพจิตรเป็นผู้ถ่ายทอดอารมณ์เพลงจึงกลายเป็นเพลงที่สมบูรณ์ที่สุดเพลงหนึ่ง

เพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” มีอารมณ์แตกต่างจาก เพลง “อย่ามารักฉันเลย” โดยสิ้นเชิง จะหวานก็ไม่ใช่ จะเศร้าก็ไม่เชิง ระคนด้วยอารมณ์แค้น กำกั่งกันระหว่างความโกรธกับความคับแค้นใจ เพลงประเภทนี้ร้องแล้วสร้างอารมณ์ยากมาก ดังนั้นวิธีการเปล่งเสียงร้องของดาวใจ ไพจิตรจึงมีบทบาททั้งการกระแทกเสียง เพ็งความเข้มข้นของบทเพลงด้วยการใช้น้ำเสียงที่อ่อนแผ่วลงมาด้วยความอ่อนวอนร้องขอความเห็นใจ (ตามเนื้อเพลง) ซึ่งดาวใจก็สามารถถ่ายทอดอารมณ์เพลงได้อย่างน่าอัศจรรย์ จนผู้ที่ได้รับฟังคงต้องมนต์สะกด รู้สึกสงสารและเห็นใจตัวละครในบทเพลงขึ้นอย่างจับใจ อีกทั้งเนื้อหาของเพลงนี้ไปตรงกับชีวิตจริงของหลายคนจึงทำให้เพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” ดังทะเล่ฟ้าเมืองไทยและยังเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำเช่นกัน เพลงนี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวของดาวใจ ไพจิตร เพราะถ้าเอ่ยถึง ดาวใจ ไพจิตรทุกคนจะต้องนึกถึงเพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” ขึ้นมาทันที

3.3.5.1 กลวิธีในการปั้นคำร้อง

ดาวใจ ไพจิตร มีกลวิธีในการปั้นคำร้องได้อย่างวิจิตร ตัวอย่าง จากเพลง “ทำไมถึงทำกับฉันได้” จากท่อนแยกของเพลงนี้ที่มีเนื้อร้องว่า

ทำ ไม ถึง ทำ กับ ฉัน ได้..

เมื่อสังเกตตามลักษณะตัวโน้ตแล้ว จะเห็นว่ามีการหักคำว่า “ได้” ม้วนลงมาถึง สามโน้ต (นักประพันธ์เพลงในวงการเพลงลูกกรุง เรียกว่า ม้วนลงมา 3 ขั้ว) ซึ่งดาวใจ ไพจิตรสามารถทำได้อย่างไรเพราะ ได้อารมณ์ ประกอบรายละเอียดการเอื้อนอย่างพิถีพิถัน ความเอาใจใส่ต่อเนื้อหาของเพลง มีความละเอียดละไมในทุกๆ ครั้งที่มีการบันทึกเสียง

3.3.5.2 พลังเสียงในการร้อง (Power)

ดาวใจ ไพจิตรมีพลังเสียงมาก ใช้เพียงใดก็ไม่หมด อีกทั้งยังเป็นนักร้องที่รักษาสุขภาพเสียงได้เป็นเลิศ เนื่องจากรักษาสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ พักผ่อนเพียงพอ เสียงจึงไม่ตก ร้องไม่เพี้ยน และเป็นนักร้องเพลงไทยที่นำเพลงเก่าในอดีตมาบันทึกเสียงใหม่โดยไม่ต้องลดระดับเสียง